

GİİAS
ULUSLARARASI
GÜNÜMÜZDE İSLAMİ İLİMLER
ALGISI
SEMPOZYUMU II

İslâmî İlimlerde Yeni Usul Arayışları

04-05 Kasım 2022

PROGRAM VE BİLDİRİ ÖZETLERİ

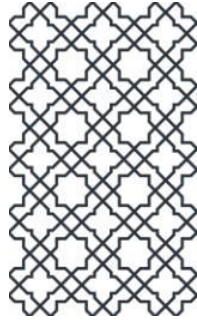
GİİAS
ULUSLARARASI
GÜNÜMÜZDE İSLAMİ İLİMLER
ALGISI
SEMPOZYUMU II

İslâmî İlimlerde Yeni Usul Arayışları

04-05 Kasım 2022

PROGRAM VE BİLDİRİ ÖZETLERİ

Çanakkale, 2022

GİİAS
ULUSLARARASI
GÜNÜMÜZDE İSLAMİ İLİMLER
ALGISI
SEMPOZYUMU II
İslâmî İlimlerde Yeni Usul Arayışları

 ONUR KURULU

Prof. Dr. Sedat MURAT ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN ▫ Bayburt Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Refik POLAT ▫ Karabük Üniversitesi Rektörü

 DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Nimetullah AKIN ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Tevhit AYENGİN ▫ Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Saim Kayadibi ▫ Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Mehmet Ali Yargı ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Özkan ▫ Bayburt Üniversitesi

Doç. Dr. Nur Ahmet Kurban ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Mansur Koçinkağ ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Ayhan Işık ▫ Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kaya ▫ Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat Beyaztaş ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Boran ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yıldız ▫ Karabük Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Halil Efe ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Hasan Kılıç ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Hikmet Şavluk ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Muhammet Emin Efe ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Mustafa Başkan ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Osman Durmaz ▫ Aksaray Üniversitesi
Arş. Gör. Metin Çiftçi ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdulkadir Yılmaz ▫ Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah Kahraman ▫ Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmad Shukri ▫ Katar Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmed Ma'bût ▫ Cezayir Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Yaman ▫ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Yücel ▫ İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Davut Yaylalı ▫ Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Emin Aşıkkutlu ▫ Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Fethi Ahmet Polat ▫ Muş Alparslan Üniversitesi
Prof. Dr. H. Yunus Apaydın ▫ Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Halit Çalış ▫ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Hamid Aşşâk ▫ Karaviyyin Üniversitesi
Prof. Dr. Harun Ögmüş ▫ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Tuncay Başoğlu ▫ İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Heytem Hazne ▫ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Kamaluddin Nurdin Marjuni ▫ İslâmî İlimler Üniversitesi, Malezya
Prof. Dr. Mohd Mumtaz Ali ▫ Uluslararası İslam Üniversitesi, Malezya
Prof. Dr. Mürteza Bedir ▫ İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nimetullah Akın ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Güman ▫ Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Özcan Hıdır ▫ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Özcan Taşcı ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan Biçer ▫ Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan Yıldırım ▫ İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Recep Şentürk ▫ İbn Haldun Üniversitesi
Prof. Dr. Saim Kayadibi ▫ Karabük Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Qadir Karim al-Zanki ▫ Katar Üniversitesi, Katar
Prof. Dr. Soner Duman ▫ Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Sönmez Kutlu ▫ Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Tevhit Ayengin ▫ Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Walid Shawish ▫ Câmîatü'l-ulûmî'l-İslâmiyyetî'l-âlemiyye, Ürdün
Prof. Dr. Yunus Emre Gördük ▫ Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. A. A. Muhammed Hassânî ▫ Uluslararası Medine Üniversitesi, Malezya
Doç. Dr. Abdel Karim Alwreikat ▫ Katar Üniversitesi, Katar
Doç. Dr. Abdelsalam Abusamha ▫ Katar Üniversitesi, Katar
Doç. Dr. Abdurrahman Okuyan ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Özkan ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Amjad Rashid ▫ Câmîatü'l-ulûmî'l-İslâmiyyetî'l-âlemiyye, Ürdün
Doç. Dr. Aziz Abouchraa ▫ İbn Tufeyl Üniversitesi, Fas
Doç. Dr. Eyyüp Said Kaya ▫ İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Murat Karakaya ▫ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Sever ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut Samar ▫ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed Abay ▫ Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed Bedirhan ▫ İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Doç. Dr. Ramin Sadık ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Tevhit Bakan ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Yakup Mahmutoğlu ▫ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Yunus Akyürek ▫ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf Şen ▫ Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmad Snobar ▫ İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hamzeh al-Bakri ▫ İbn Haldun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Issam Eido ▫ Vanderbilt Üniversitesi, ABD
Dr. Hakkı Arslan ▫ Münster Üniversitesi, Almanya

Uluslararası Günümüzde İslami İlimler Algısı
Sempozyumu II:
“İslâmî İlimlerde Yeni Usul Arayışları”

Yaklaşık iki asrı aşkın bir süredir çeşitli sebeplerle İslâmî ilimlerde yeni usul arayışları; Kur'an ve sünneti yeniden yeni bir usul ile anlama ve yorumlama çabaları olmuş, din anlayışımıza dair yeni teoriler geliştirilmiştir. Klasik usul anlayışının terk edilmesi, makâsıt, maslahat, örf ve sosyoloji temelli usul önerileri yapıldığı gibi Kur'an ve sünnetin tarihselliğini dile getirerek tarihselci bir bakış açısıyla onları yorumlamayı savunanlar da olmuştur. Klasik vahiy anlayışını terk ederek yeni vahiy anlayışları ileri süren teoriler olduğu gibi sünneti terk edip sadece Kur'an'ı esas alan bir din anlayışını benimsememiz gerektiğini savunanlar da vardır. Modern bilimlerden yararlanılarak bilgi, evren ve din anlayışımızda değişiklikler yapılmasını öneren yaklaşımlar da vardır. Ayrıca toplumda dine bağlılığı yeniden canlandırmak için yeni yöntem ve ihya arayışları da devam etmektedir. Bütün bu süreçte İslâmî ilimlere ilişkin birçok kavramda anlam kaymaları ve değişimleri de gözlemlenmektedir. Söz konusu yeni usul arayışları fıkıh, tefsir, hadis ve kelâm başta olmak üzere hemen hemen tüm İslâmî ilimlerde konuşulup tartışılmaktadır.

İşte, İslâmî ilimlerdeki bu yeni usul arayışlarının sebeplerinin, ileri sürülen teorilerin, onların İslâmî

ilimlere ne kazandırdığının veya kaybettirdiğinin, olumlu ve olumsuz yönlerinin, ilim âlemindeki ve toplumdaki karşılığının, sonuçlarının, ne derece sağlam yöntemler olup olmadığının, somut çözüm önerileri sunan usuller olup olmadıklarının, kabul edilebilecek veya edilemeyecek yönlerinin, gerçekten yeni usul arayışlarına ihtiyaç bulunup bulunmadığının incelenip tartışılması gerektiğini düşünerek bu sempozyumu düzenleme ihtiyacı hissettik. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nin işbirliği ile düzenlenen Uluslararası Günümüzde İslâmî İlimler Algısı Sempozyumunun birincisi "sünnet algısı" üzerine yapılmıştı. İkincisi düzenlenecek bu sempozyumda ise fıkıh, tefsir, hadis, kelâm, tasavvuf ve İslâm tarihi alanlarındaki "yeni usul arayışlarını" değerlendiren incelemelerle ilim âlemine katkıda bulunmayı amaçlıyoruz.

ULUSLARARASI GÜNÜMÜZDE İSLAMİ İLİMLER ALGISI
SEMPOZYUMU II: İSLÂMÎ İLİMLERDE YENİ USUL ARAYIŞLARI

4 KASIM 2022
(ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
İÇDAŞ KONGRE MERKEZİ)

❧ **09:30-10:00 SELAMLAMA KONUŞMALARİ**

Prof. Dr. Nimetullah Akın

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Tevhit Ayengin

Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Saim Kayadibi

Karabük Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Sedat Murat

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü

❧ **10:00-10:45 AÇILIŞ TEBLİĞİ**

Prof. Dr. Mehmet Görmez

İslâm Düşünce Enstitüsü

İslâmî İlimlerde Yeni Usul Arayışları -Genel Çerçeve-

❧ **10:45-11:00 ARA**

❧ **11:00-12:40 PANEL I (YÜZ YÜZE SUNUMLAR)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Tevhit Ayengin

Bayburt Üniversitesi

Prof. Dr. Merdan Güneş

Universität Osnabrück

*Farah Anton ve Muhammed Abduh Özelinde Mustafa Sabri'nin
Rasyonalist İslam Anlayışının Tenkidi*

Dr. Habib Celalettin Kartal

Milli Eğitim Bakanlığı

*İslami Usul Arayışlarına Etki Eden Sebeplerin Güç Yanılgısı ve Teo-
Strateji Kavramları Üzerinden Analizi*

Doç. Dr. Mansur Koçinkağ

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

Yeni Yaklaşımlar Bağlamında Tûfî'nin Maslahat Teorisi

Prof. Dr. Mehmet Ali Yargı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Usûlde Yenileşme Çabası Olarak Makâsıdü's-Şeria Nazariyeleri

Prof. Dr. Nimetullah Akın

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

İslam Dünyasını Yeni Usul Arayışlarına Yönelten Sebepler

❧ **12:45-14:50 CUMA NAMAZI VE YEMEK**

❖ **15:00-16:20 PANEL II**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet Ali Yargı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Mansur Koçinkağ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Yeni Arayışlar Bağlamında Nassların Delâletinin Zannılığı

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Aydın

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Şah Velîyyullah Dihlevî'nin İlm-i Esrârî'l-Hadis Kavramı Hadis Usûlüne Yeni Bir Katkı Mıdır?

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Emin Kızılay

Bandırma Onyedî Eylül Üniversitesi

Yargılamada Yeni Usul: Osmanlı'da Fıkıhın Kanunlaştırılması

Dr. Öğr. Üyesi Laith Motei Yahia Alazab

Çankırı Karatekin Üniversitesi

سہام الرسائل الجامعية والأبحاث المحكمة في الأردن وفلسطين في تجديد علم أصول الفقه

❖ **16:20-16:40 ARA**

❖ **15:00-16:20 PANEL III**

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Nur Ahmet Kurban

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Hasan Kılıç

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

İzzet Derveze'nin Klasik Dönem Tefsir Yöntemine İlişkin Değerlendirmeleri

Dr. Gülnur Külünkoğlu

Yeni Bir Usûl Çağrısı Olarak "Kur'an'dan Başka Rehber Yoktur" Söyleminin Modernleşmeye Etkisi

Dr. Muhammad Masharib Shah Syed

Sufiler ile Vehhâbîler Arasındaki Tartışmalı Konularda Na'imî'nin Geliştirdiği Kur'an-ı Kerim Merkezli Usûller

Dr. Sevim Gelgeç

Kur'ancılık Bağlamında Kur'an'ın Kur'an'la Tefsirinin Epistemik Değeri

5 KASIM 2022
(ÇEVİRİMİÇİ PANELLER)

🌀 09:30-10:50 PANEL I

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İshak Özgel

Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Eid Abdulaziz

Bayburt Üniversitesi

اتجاهات التفسير في مصر في القرن العشرين

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akın

Ankara Üniversitesi

Edebî Tefsir Metodu Emin el-Hûlî ve Aîşe Abdurrahman Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Topyay

Bayburt Üniversitesi

Tefsirde Yeni Bir Metod: Artsüremli Semantik

Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur Fidan

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Şâtıbtî (ö. 790/1388)'nin Mekke'yi Temel Alan Yaklaşımı Mekki ve Medenî Ayetleri Anlamada Bir Usûl Önerebilir mi?

🌀 10:50-11:00 ARA

🌀 11:00-12:20 PANEL II

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Zekeriyya Güler

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Bünyamin Erul

Ankara Üniversitesi

Ravî Tasarruflarının Tespitinde Yöntem Arayışı

Prof. Dr. Mehmet Özşenel

Marmara Üniversitesi

Yeni Bir Hadis Usûlü Arayışı Olarak Hint Altkütası'nda Hanefî Hadis Usûlü Çalışmaları

Dr. Öğr. Üyesi Bekir Özüdoğru

Öndokuz Mayıs Üniversitesi

Fazlurrahman'ın Dinamik Bir Metot Olan "Yaşayan Sünnet" Kavramının İlk Dönemlerdeki "Amel" Olgusuyla Mukayesesi

Hamid Fahmi Jamaluddin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

نظرية التقريب والتغليب عند أحمد الريسوني على حديث آحاد

❧ 12:20-12:30 ARA

❧ 12:30-13:30 PANEL III

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Saim Kayadibi

Karabük Üniversitesi

Prof. Dr. Özcan Hıdır

İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi

Avrupa'da Revizyonist-Liberal İslâm Tartışmaları: "Avrupa İslâm'ı" mı, Avrupa'da İslâm mı?"

Ahmad Siddiq

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Islamization of Contemporary Knowledge: Al-Attas' Methods in Conducting an Ideal Islamic Educational System

Azize Köse

Millî Eğitim Bakanlığı

Muhammed İkbâl Ekseninde İslâm'ın Yeniden İnşası

❧ 13:30-13:50 ARA

❧ 13:50-15:10 PANEL VI

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Murat Şimşek

Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Emin Seyhan

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Türkiye'de Sünnet ve Hadîsin Anlaşılması ve Yorumlanmasına Dair İki Yeni Usûl Arayışının Değerlendirilmesi

Dr. Muhammed Siddık

Millî Eğitim Bakanlığı

محاولات التجديد في منهجية فهم الحديث والسنة في تركيا في العصر الحديث، دراسة في مقارنة د. محمد غورماز

Doç. Dr. Murat Akın

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Yeni Bir Usul Arayışı Bağlamında Günümüz Selefliliğinin Mezhep Algısı

Dr. Ayhan Çetin

Millî Eğitim Bakanlığı

İsmail Hakkı İzmirli'nin İslam Mezhepleri Tarihinde Usûl Arayışı

❧ 15:10-15:20 ARA

❧ 15:20-16:20 PANEL V

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Mehmet Yılmaz
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Prof. Dr. Tıcani Ahmedi
el-Mahzaratü's-Şınkıtiyye Üniversitesi, Moritanya
مناهج الحدائين في تفسير آيات الأحكام

Dr. Öğr. Üyesi Baha Eddin Aljasem
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
التجديد في عرض المادة الفقهية عند مصطفى الزرقا

Doç. Dr. Kamaluddin Nurdin Marjuni
Universiti Sains Islam Malaysia, Malezya
مقاصد العقيدة وأثرها في تحرير محل الخلافات العقائدية

❧ 16:20-16:30 ARA

❧ 16:30-17:50 PANEL VI

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Soner Duman
Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Aydın
Kâtip Çelebi Üniversitesi
Modern Dönem Fıkıh Anlayışında Soyut Hukuk Düşüncesinin, Gât Yorum Metodunun Ön Plana Çıkışı

Sondos Abunasser
Sakarya Üniversitesi
الاجتهاد المقاصدي مصطلح معاصر مفهومه واتجاهاته

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Zertürk
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Bazı Tarihsehcilerin Usûl Bağlamında İmam Şâfi'ye Yönelttikleri Bir Kısım Eleştirilerin Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Abdülkerim Belil
Şazeli b. Cedid Üniversitesi, Cezayir
تجلي الفلسفة الربوبية في الأطاريج التاريخية عن شرائع الإسلام

❧ 17:50-18:00 ARA

❖ **18:00-19:20 PANEL VII**

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Yusuf Şen

Bayburt Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Temir

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

*İslam Arkeolojisi Gelişim Süreci ve Yeni Bir Usul Olarak İslami
İlimlerde Kullanılması Gerekliliği*

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Usame Onuş

Marmara Üniversitesi

*Hanbelî Usûl-i Fıkıh Literatürünün Modern Dönemdeki (1750
Sonrası) Arayışları*

Sabrina Yıldız

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Tefsirde Yeni Bir Usûl Anlayışı Neden Gerekli Değildir?

Dr. Ahmet Ağralı

Millî Eğitim Bakanlığı

Semâvât ve Arz Hakkındaki Bazı Ayetlere Bilimsel Yaklaşımlar